

PATVIRTINTA

Vilkaviškio „Ažuolo“ progimnazijos
direktoriaus 2017 m. rugsėjo 1 d.
įsakymu Nr. V-117

SMURTO IR PATYČIŲ PREVENCIJOS IR INTERVENCIJOS VYKDYMO VILKAVIŠKIO „AŽUOLO“ PROGIMNAZIJOJE TVARKOS APRAŠAS

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo Vilkaviškio „Ažuolo“ progimnazijoje (toliau – Progimnazija) tvarkos aprašas (toliau – Tvarkos aprašas) nustato Progimnazijos prevencijos ir intervencijos priemonių sistemą saugiai nuo smurto ir patyčių (įskaitant ir patyčias kibernetinėje erdvėje) aplinkai kurti Progimnazijoje. Tvarkos aprašas parengtas, vadovaujantis Lietuvos Respublikos švietimo įstatymu ir Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2017 m. kovo 22 d. įsakymu Nr. V-190 patvirtintu Smurto prevencijos įgyvendinimo mokyklose rekomendacijomis.

2. Prevencijos tikslas – sukurti saugią, mokinio asmenybės augimui, brandai ir ugdomuisi palankią aplinką Progimnazijoje, kurioje mokiniai jaučiasi gerbiami, priimti, saugūs, jų nuomonė ir siūlymai yra išklausomi ir vertinami. Psichologinė mokinių savijauta ir saugumas Progimnazijoje susijęs su emocine mokinių, mokyklos darbuotojų, tėvų (globėjų) (toliau – mokyklos bendruomenės nariai) gerove, jų tarpusavio santykiais. Prevencija yra nuolatinis, cikliškas (ne baigtinis) procesas, apimantis esamų arba potencialiai galimų problemų identifikavimą, tinkamų priemonių joms spręsti parinkimą ir vykdymą, poveikio į(si)vertinimą ir tolesnių veiksmų planavimą.

3. Tvarkos apraše vartojamos sąvokos:

3.1. **Patyčios** – psichologinę ar fizinę jėgos persvarą turinčio asmens ar asmenų grupės daromi tyčiniai pasikartojantys veiksmai kitam asmeniui, kuriais siekiama pažeminti jo reputaciją ar orumą, jį įžeisti, įskaudinti ar kitaip sukelti psichologinę ar fizinę žalą:

3.1.1. žodinės patyčios: pravardžiavimas, grasinimas, ujimas, užgauliojimas, erzinimas, žeminimas ir kt.;

3.1.2. fizinės patyčios: mušimas, spardymas, spaudimas, dusinimas, užkabinėjimas, turtinė žala ir kt.;

3.1.3. socialinės ir emocinės patyčios: socialinė izoliacija arba tyčinė atskirtis, gandų skleidimas, gąsdinimas, įžeidinėjimas ir kt.

3.1.4. patyčios kibernetinėje erdvėje: patyčios iš kito asmens naudojantis informacinėmis technologijoms ir (ar) informacinės visuomenės informavimo priemonėmis, siekiant įbauginti tą asmenį, pakenkti jo reputacijai ar kitokiu būdu jį pažeminti, neatsižvelgiant į tai, ar patyčių informacija siunčiama asmeniškai, ar paskleidžiama neapibrėžtam gavėjų skaičiui;

3.2. **Patyčias patiriantis vaikas** – mokinys, iš kurio yra tyčiojama.

3.3. **Besityčiojantysis** – mokinys ar suaugusysis, inicijuojantis patyčias ir / ar prisidedantis prie jų.

3.4. **Patyčias patiriantis suaugusysis** – administracijos atstovas, mokytojas, švietimo pagalbos specialistas ar kitas darbuotojas, iš kurio tyčiojasi mokinys(iai).

3.5. **Patyčių stebėtojas** – mokinys, matantis ar žinantis apie patyčias.

3.6. **Prevencinė programa** – planingų ir sistemingų priemonių, padedančių stiprinti mokinio asmenybės ir aplinkos apsauginius veiksnius ir mažinti rizikos veiksnių įtaką, visuma.

3.7. **Prevencinė veikla** – planingų ir sistemingų priemonių veikla, skirta patyčių rizikai mažinti imantis mokyklos bendruomenės narių (vaikų, administracijos atstovų, mokytojų, švietimo pagalbos specialistų, kitų darbuotojų, tėvų (globėjų, rūpintojų) švietimo, informavimo ir kitų priemonių.

3.8. **Patyčių intervencija** – mokyklos vadovo, pavaduotojų, mokytojų, švietimo pagalbos specialistų ir kitų mokyklos darbuotojų (toliau – mokyklos darbuotojai) koordinuoti veiksmai, nukreipti į smurto ir patyčių stabdymą, taip pat – švietimo pagalbos priemonių visuma.

3.9. **Patyčių prevencijos ir intervencijos stebėseną** – patyčių situacijos mokykloje stebėjimas renkant, analizuojant faktus ir informaciją, svarbią šio reiškinio geresniam pažinimui ir valdymui, tolesnės raidos ir galimo poveikio prognozavimas.

3.10. **Socialinės ir emocinės kompetencijos** – mokinių savęs pažinimo, empatijos, problemų ir konfliktų sprendimo, pykčio valdymo, streso įveikos, bendravimo ir bendradarbiavimo, kiti socialiniai įgūdžiai.

3.11. **Vaiko nepriežiūra** – vaiko atstovo pagal įstatymą ir (ar) už vaiko priežiūrą atsakingo asmens nuolatinis nepakankamas pagrindinių vaiko fizinių ir dvasinių poreikių tenkinimas ar netenkinimas, keliantis grėsmę vaiko fizinei, protinei, emocinei ir socialinei sveikatai ir raidai.

3.12. **Smurtas** – veikimu ar neveikimu asmeniui daromas tyčinis fizinis, psichinis, seksualinis, ekonominis ar kitas poveikis, dėl kurio asmuo patiria fizinę, materialinę ar neturtinę žalą;

4. Saugios aplinkos Progimnazijoje kūrimas apima glaudžiai tarpusavyje susijusius, integraliai veikiančius komponentus: Progimnazijos veiklą ir valdymą, socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymą, pozityvaus Progimnazijos mikroklimato kūrimą, mokinių pozityvių vertybių formavimą ir tėvų (globėjų) į(si)traukimą.

5. Prevencijos priemonės taikomos visiems Progimnazijos bendruomenės nariams ir padeda mažinti egzistuojančių problemų mastą ir išvengti patyčių ar smurto atsiradimo, buvimo. Mokiniam, kuriems visai Progimnazijai taikomos prevencijos priemonės nepaveikios ir jų nepakanka, taikomos papildomos prevencijos priemonės ar (ir) programos, teikiama pagalba.

6. Intervencija Tvarkos apraše suprantama kaip Progimnazijos direktoriaus, direktoriaus pavaduotojo ugdymui, mokytojų, mokiniui pagalbos specialistų ir kitų Progimnazijos darbuotojų (toliau – Progimnazijos darbuotojai) koordinuoti veiksmai, nukreipti į smurto ir patyčių stabdymą, taip pat – reikiamos pagalbos priemonių visuma.

7. Tvarkos aprašas remiasi šiais principais:

7.1. į patyčias ir smurtą būtina reaguoti nepriklausomai nuo jų turinio (dėl socialinės padėties, lyties, amžiaus, negalios, religinės ar tautinės priklausomybės, išskirtinių bruožų ar kt.) ir formos;

7.2. kiekvienas Progimnazijos darbuotojas, pastebėjęs ar sužinojęs apie patyčias ar smurtą, turi reaguoti ir jį stabdyti;

7.3. prevencinių ar intervencinių veiksmų turi būti imamasi visais atvejais, nepriklausomai nuo pranešančiųjų apie patyčias amžiaus, lyties ir pareigų, nepriklausomai nuo besityčiojančiųjų ar patiriančių patyčias amžiaus, lyties ir pareigų.

7.4. prevencinių ir intervencinių veiksmų, pagalbos valdymas apima: įvykio fiksavimą, operatyvų pagalbos teikimą, vėlesnių pagalbos priemonių planavimą, administravimą, jų organizavimą, atsakomybės paskirstymą.

II SKYRIUS

SMURTO IR PATYČIŲ STEBĖSENA, PREVENCIJA IR INTERVENCIJA MOKYKLOJE

8. Patyčių prevencija ir intervencija yra svarbi Progimnazijos veiklos dalis, kurios planavimu, organizavimu ir stebėseną rūpinasi Progimnazijos direktorius, Vaiko gerovės komisijos nariai, klasių vadovai, o ją vykdo visi Progimnazijos bendruomenės nariai.

9. Progimnazijos direktorius atsako už Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo Vilkaviškio „Ažuolo“ progimnazijoje parengimą ir įgyvendinimą Progimnazijoje, sveiką, saugią, užkertančią kelią bet kokioms smurto apraiškoms ir žalingiems įpročiams aplinką, už stebėsenos rezultatais paremto kasmetinio mokyklos patyčių prevencijos priemonių plano parengimą, pristatymą mokyklos bendruomenei ir vykdymą. Saugios ir palankios mokiniams aplinkos kūrimu rūpinasi Progimnazijos vaiko gerovės komisija.

10. Progimnazija puoselėja pozityvias vertybes ir bendruomeniškumą (mandagumą, paslaugumą, rūpinimąsi kitais, pagarbą, pasitikėjimą, solidarumą, lygiateisiškumą ir kt.), kurias atitinka visų Progimnazijos darbuotojų elgesys ir veikla, Mokinio elgesio taisyklės.

11. Progimnazijoje susitariama dėl elgesio taisyklių (normų), kuriose aiškiai reglamentuojamas tiek pozityvus, laukiamas, tiek neleistinas, nepageidaujamas mokinių elgesys, numatomi mokinių skatinimo, motyvavimo už pozityvų elgesį priemonės ir būdai, jie yra žinomi ir suprantami visiems Progimnazijos bendruomenės nariams, jais vadovaujasi kiekvienas Progimnazijos darbuotojas, siekdamas atpažinti ir pastiprinti pozityvų mokinių elgesį.

12. Progimnazijos darbuotojų pareigybių aprašuose numatyta atsakomybė už emociškai saugios mokymo(si) aplinkos Progimnazijoje puoselėjimą, reagavimą į smurtą ir patyčias pagal Progimnazijos nustatytą tvarką (priedas Nr. 1).

13. Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo mokykloje tvarkos apraše:

13.1. įtvirtinta kaip Progimnazijos darbuotojai reaguoja į pastebėtą ir (ar) įtariamą smurtą ir patyčias, nepriklausomai nuo smurto ir patyčių formos, turinio, lyties, amžiaus, socialinio statuso, religinės ar tautinės priklausomybės ar kitų asmens ypatybių;

13.2. nustatytos pranešimo apie smurtą ir patyčias procedūros (priedas Nr. 1), kam ir per kiek laiko apie smurtą ir patyčias turi pranešti Progimnazijos bendruomenės nariai ir patvirtinta pranešimo apie smurtą ir patyčias forma (priedas Nr. 2);

13.3. apibrėžta Progimnazijos darbuotojų veiksmų seka ir jų tarpusavio bendradarbiavimas, įtarus ar pastebėjus smurtą ar patyčias tarp mokinių (priedas Nr. 1);

13.4. nustatyta, kokių priemonių turi imtis Progimnazijos darbuotojai, gavę pranešimą apie patiriamą smurtą ar patyčias arba pats smurtauja ar tyčiojasi;

13.4.1. tais atvejais, kai smurtauja ar smurtą patiria mokinys, progimnazijos direktorius, jį pavaduojantis asmuo apie pastebėtą, sužinotą smurto atvejį nedelsdamas, bet ne vėliau kaip kitą darbo dieną, praneša ir smurtaujančio (smurtaujančių), ir smurtą patyrusio (patyrusių) mokinio (mokinių) tėvams (globėjams), ir vaiko teisių ir teisėtų interesų apsaugą užtikrinančiai Savivaldybės institucijai pagal kompetenciją, tėvams (globėjams) sutikus smurtą patyrusiam ar smurtavusiam mokiniui teikiama Progimnazijos psichologo, socialinio pedagogo pagalba;

13.4.2. tais atvejais, kai smurtauja ar smurtą patiria mokytojai, kiti progimnazijos darbuotojai, progimnazijos direktorius, jį pavaduojantis asmuo apie įvykusį smurto faktą nedelsdamas, bet ne vėliau kaip kitą darbo dieną, praneša Savivaldybėje veikiančiai švietimo pagalbos tarnybai ir rekomenduoja smurtavusiam ar smurtą patyrusiam asmeniui kreiptis psichologinės pagalbos;

13.4.3. mokiniui pasityčiojus iš Progimnazijos darbuotojo, asmuo pastebėjęs ir (ar) įtaręs smurtą ar patyčias nedelsdamas informuoja Progimnazijos direktorių, kuris imasi Progimnazijos tvarkos aprašo priedo Nr. 1 ar kituose Progimnazijos dokumentuose numatytų veiksmų;

13.4.4. Progimnazijos darbuotojui pasityčiojus iš mokinio, asmuo pastebėjęs ir (ar) įtaręs smurtą ar patyčias nedelsdamas informuoja Progimnazijos direktorių, Savivaldybės administraciją ir imamasi Progimnazijos tvarkos apraše ar kituose teisės aktuose numatytų veiksmų;

13.5. nustatyti patyčių ir smurto atvejai (formos) Progimnazijoje registruojami žurnale. Jį pildo atsakingi asmenys (VGK pirmininkė arba socialinė pedagogė) (priedas Nr. 3), patyčių dinamiškai analizuoti ir prevencijos, intervencijos priemonėms planuoti;

13.6. numatyta švietimo ir kitos reikalingos pagalbos (policijos, sveikatos priežiūros institucijos, psichologo pagalbos) priemonės smurtą ar patyčias patyrusiems arba smurtavusiems dalyviams, stebėtojams, mokinių tėvams (globėjams), Progimnazijos darbuotojams;

13.7. numatyta Progimnazijos vaiko gerovės komisijos veiksmai gavus informaciją (priedas Nr. 1);

14. Su Progimnazijos nustatyta smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarkos aprašu pasirašytinai supažindinami visi Progimnazijos darbuotojai, supažindinami mokiniai ir jų tėvai (globėjai).

15. Progimnazija, vykdydama veiklas, orientuotas į smurto ir patyčių prevenciją, bendradarbiauja su mokinių tėvais (globėjais), bendruomene, Savivaldybės administracija, įstaigomis ir organizacijomis, kitais suinteresuotais asmenimis.

16. Patyčių ir smurto prevencija įgyvendinama nuosekliai ir reguliariai ugdant mokinių socialines ir emocines kompetencijas: nuosekliai ir reguliariai ugdomi mokinių savęs pažinimo, empatijos, problemų ir konfliktų sprendimo, pykčio valdymo, streso įveikimo, bendravimo ir bendradarbiavimo ir kiti socialiniai įgūdžiai, jų ugdymas fiksuojamas Mokinio ūgties dienoraštyje ir Progimnazijos veiklos dokumentuose;

17. Socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymas vykdomas:

17.1. integruojamas į dalykų (dorinio ugdymo, lietuvių kalbos, socialinių mokslų ir kt. pamokose) ugdymo turinį;

17.2. įgyvendinant prevencines priemones (dalyvavimas akcijose „Veiksmo savaitė be patyčių“, „Tolerancijos diena“, prevenciniai pokalbiai, socialinių įgūdžių lavinimo ir psichologiniai užsiėmimai, judrioji pertrauka);

17.3. įgyvendinant projektus (sveikos gyvensenos ir fizinio aktyvumo projektai „Gyvenk sveikai, judėk laisvai“, vaikų socializacijos projektas „Šaunieji stovyklautojai“ ir kt.);

17.4. priešmokyklinio ugdymo grupės ir 1 klasės mokiniams prevencinė programa „Zipio draugai“, 2 ir 4 klasių mokiniams – „Obuolio draugai“, 3 klasės mokiniams „Įveikime kartu“. 6–7 klasių mokymasis gyvenimo įgūdžių programa LIONS QUEST „Paauglystės kryžkelės“, prevencinė programa „Saugok ir gerbk mane“ 2 klasės mokiniams;

17.5. klasių vadovams planuojant priemones klasės vadovo veiklos planuose, psichologui, socialiniams pedagogui planuojant priemones mokslo metams;

17.6. integruojant į neformaliojo švietimo veiklas, puoselėjant bendruomeniškumą, savanorystę, pilietiškumą, saviraiškų dalyvavimą skatinančias veiklas;

17.7. kryptingai ugdant mokinių kompetencijas kiekvieną dieną, puoselėjant pozityvų mikroklimatą;

17.8. organizuojant bendradarbiavimą su mokinių tėvais ir vykdant jų švietimą.

18. Pedagoginiai darbuotojai ne rečiau kaip kartą per ketverius metus tobulina kvalifikaciją mokinių socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymo srityje, taip pat tobulina asmenines socialines ir emocines kompetencijas.

19. Pozityvus Progimnazijos mikroklimato kūrimas ir puoselėjimas yra nenutrūkstamas, cikliškas procesas, susidedantis iš penkių nuoseklių etapų:

19.1. esamos situacijos įvertinimo: Progimnazijos vaiko gerovės komisija, vadovaudamasi Progimnazijos veiklos kokybei įsivertinti ir tobulinti skirtais instrumentais ar kitais pasirinktais būdais (apklausa, stebėjimu, pokalbiais ar kt.), kasmet renka informaciją apie mokymo(si) aplinkos saugumą, Progimnazijos bendruomenės narių tarpusavio santykius ir identifikuoja, analizuoja aktualias problemas;

19.2. Progimnazijos bendruomenės narių sąmoningumo didinimo ir įsitraukimo: pozityvaus Progimnazijos mikroklimato kūrimu ir pozityvių vertybių puoselėjimu rūpinasi Progimnazijos direktorius, Progimnazijos vaiko gerovės komisija, į šį procesą įsitraukia visi Progimnazijos bendruomenės nariai, sprendimų ieškoma kartu diskutuojant ir tariantis;

19.3. tinkamų prevencijos ir intervencijos priemonių (taip pat ir prevencinių programų įgyvendinimo) mikroklimatui gerinti planavimo: numatomos prevencijos ir intervencijos priemonės (toliau – Priemonės), siekiant spręsti identifikuotas problemas, mažinti su jomis susijusius rizikos veiksnius ir didinti apsauginių veiksnių įtaką;

19.4. Progimnazijos darbuotojai pagal pasiskirstytas atsakomybes įgyvendina numatytas Priemones. Priemonių įgyvendinimą koordinuoja Progimnazijos vaiko gerovės komisijos pirmininkas ir socialinė pedagogė;

19.5. kasmet vaiko gerovės komisijoje analizuojami pasiekti rezultatai, sėkmės veiksniai ir trukdžiai, numatomos galimybės tobulinti priemones.

20. Mokiniai aktyviai dalyvauja kuriant pozityvų Progimnazijos mikroklimatą, jų nuomonė ir idėjos yra išklausomos ir vertinamos, skatinamas bendruomeniškumas, mokinių saviraiškus dalyvavimas prasmingose veiklose; sudaromos galimybės, skatinamas mokinių socialinių, emocinių kompetencijų taikymas ir įtvirtinimas įvairiuose gyvenimo kontekstuose (pvz., skatinama savanorystė, dalyvavimas pilietinėje, socialinėje ir kitoje bendruomeninėje veikloje įsipareigojant ir apibendrinant pasiekimus Mokinio ūgties dienoraštyje ir kt.).

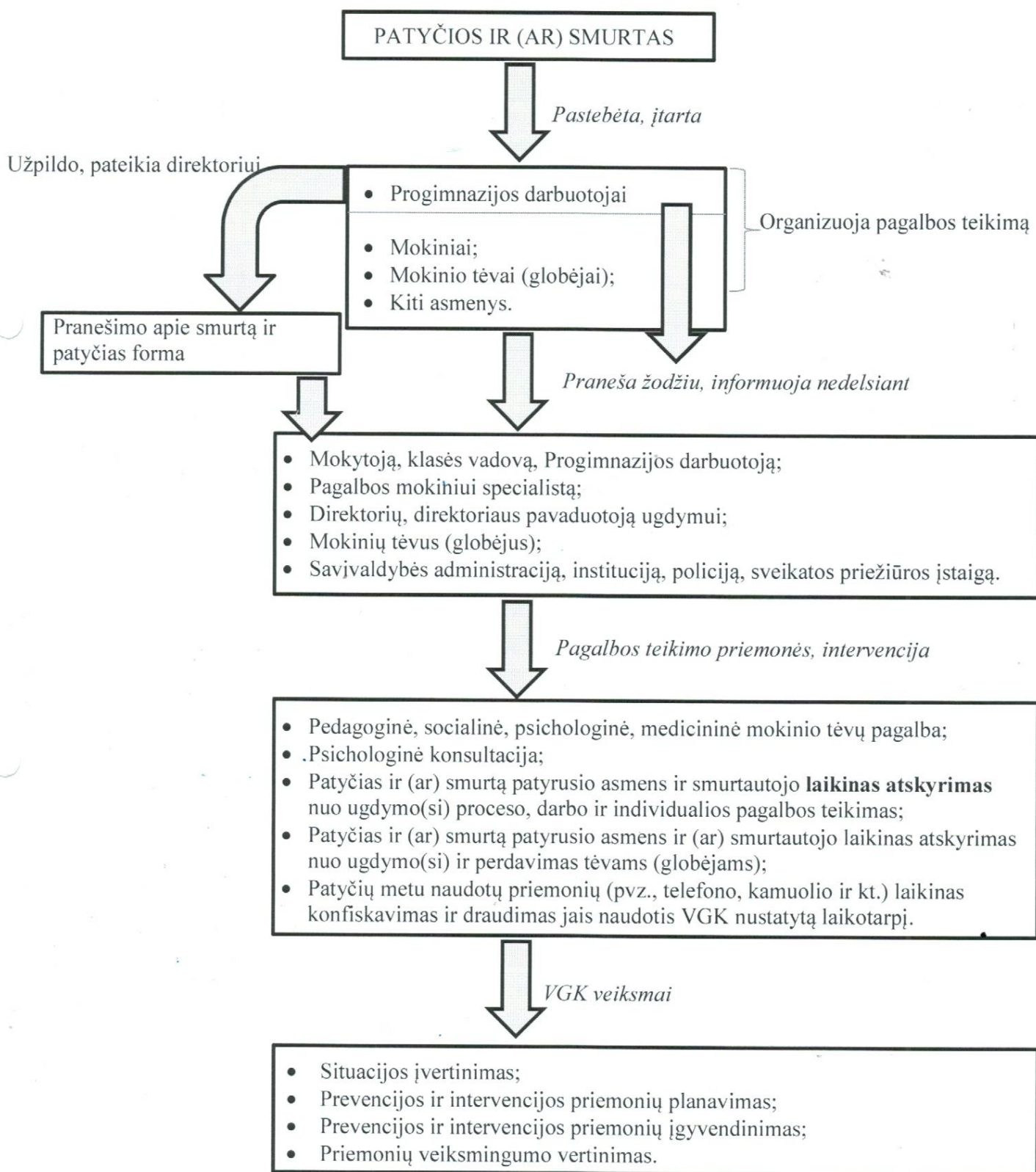
21. Skatinamas mokinių tėvų (globėjų) dalyvavimas kuriant saugią mokymo(si) aplinką Progimnazijoje, įtraukiant juos į Priemonių planavimą ir įgyvendinimą, kitas veiklas, atstovavimą Progimnazijai vietos bendruomenėje; vykdomas mokinių tėvų (globėjų) švietimas, konsultavimas ir informavimas patyčių ir smurto prevencijos, saugios aplinkos Progimnazijoje kūrimo klausimais.

22. Visais įtariamų ir realių patyčių ar smurto atvejais kiekvienas Progimnazijos darbuotojas reaguoja Progimnazijoje nustatyta tvarka.

III SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

27. Visi dokumentai, esantys mokinio asmens byloje, ir duomenys, susiję su mokiniu ir jo asmeniniu gyvenimu, yra konfidencialūs ir naudojami tik tiek, kiek tai būtina atsakingiems fiziniams ar juridiniams asmenims atlikti pavestas funkcijas, užtikrinti mokinio teises ir teisėtus interesus.

VILKAVIŠKIO „ĄŽUOLO“ PROGIMNAZIJA
 ASMENŲ REAGAVIMO Į SMURTĄ IR PATYČIAS TVARKA IR PROCEDŪROS

**VILKAVIŠKIO „AŽUOLO“ PROGIMNAZIJA
PRANEŠIMO APIE SMURTĄ IR PATYČIAS FORMA**

Pranešimo data

Bendrieji duomenys:

Kam pranešta apie patyčias/smurtą:	
Kas pranešė apie patyčias/smurtą:	
Kada įvyko patyčios/smurtas (data, val.):	
Kur įvyko patyčios/smurtas:	
Kokia patyčių forma naudota ar įtariama, kad buvo naudota (pabraukti)	
<i>Fizinės – mušimas, spardymas, spaudimas, dusinimas, užkabinėjimas, turtinė žala ir kt.</i>	
<i>Socialinės, emocinės – socialinė izoliacija arba tyčinė atskirtis, gandy skleidimas, gąsdinimas, įžeidinėjimas ir kt.</i>	
<i>Patyčios kibernetinėje erdvėje – patyčios iš kito asmens naudojantis informacinėmis technologijomis ir (ar) informacinės visuomenės informavimo priemonėmis, siekiant įbauginti tą asmenį, pakenkti jo reputacijai ar kitokiu būdu jį pažeminti, neatsižvelgiant į tai, ar patyčių informacija siunčiama asmeniškai, ar paskleidžiama neapibrėžtam gavėjų skaičiui.</i>	
<i>Zodinės patyčios – pravardžiavimas, grasinimas, uėjimas, užgauliojimas, užkabinėjimas, erzinimas, žeminimas.</i>	
Ar yra žinomas tokio elgesio pasikartojamumas?	

Duomenys apie patyčių/smurto dalyvius:

Asmens(u), <u>patyrusio patyčias/smurtą</u> vardas, pavardė, klasė, pareigos:	
Asmens(u), <u>kuris tyčiojosi/ smurtavo</u> vardas, pavardė, klasė, pareigos:	
Asmens(u), <u>stebėjusio patyčias/smurtą</u> vardas, pavardė, klasė, pareigos:	

Išsamesnė informacija apie įvykį

Pranešimą pildžiusio asmens vardas, pavardė, parašas _____

VILKAVIŠKIO „ĄŽUOLO“ PROGIMANAZIJA
PATYČIŲ IR SMURTO ATVEJŲ (FORMŲ) REGISTRAVIMO ŽURNALAS

Registr. Nr.	Data	Patyčių/smurto forma	Asmens(ų), patyrusio patyčias/smurta vardas, pavardė, klasė, pareigos	Asmens(ų), kuris tyčiojosi/smurtavo vardas, pavardė, klasė, pareigos	Pagalbos teikimo priemonės, intervencija (pedagoginė, socialinė, psichologinė, tėvų, medicininė, policijos pagalba, laikinas atskyrimas, naudotų priemonių laikinas konfiskavimas ir kt.)	Teikta pagalba ir vykdymo laikas (pokalbis, konsultavimas, užsiėmimas, elgesio korekcija ir kt.)	Atsakingo asmens vardas, pavardė, parašas